

વીર સંવત ૨૪૯૨, ફાગણ સુદ ૧૦, બુધવાર
તા. ૦૨-૩-૧૯૬૬, ઢાળ-૫, ગાથા-૩, ૪, ૫. પ્રવચન નંબર-૪૦

અનિત્ય ભાવના. ધર્મી ક્યા વિચારતે હેં વહ કહતે હેં. ધર્મ નામ આત્મા.. અપને આત્મા મેં આનંદ હે, એસા નિર્ણય કરનેવાલા ધર્મી અપને શુદ્ધ સ્વભાવ સન્મુખ દષ્ટિ રખકર પરપદાર્થ કી અનિત્યતા કા ચિંતવન કરતે હેં. વહ બાત ચલતી હે. શ્રાવક હો યા મુનિ હો, અપને આત્મા મેં આનંદ (હે), નિત્યાનંદ સ્વરૂપ મેં હૂં નિત્ય-સ્થાયી ટિકનેવાલી ચીજ તો મેં હૂં આનંદ ઔર શાંતિ સે ભરા આત્મા મેં હૂં સર્વજ પરમેશ્વર તીર્થંકરદેવ ને આત્મા કા એસા વર્ણન કિયા હે, એસા કહા હે. મેં આનંદ શુદ્ધ હૂં પુણ્ય-પાપ કા ભાવ હોતા હે વહ ભી ક્ષણિક હે. સારી બાહર કી ચીજ તો ક્ષણિક, અનિત્ય હે હી. વહ બાત કહતે હેં.

જોબન ગૃહ ગો ધન નારી, હય ગય જન આજ્ઞાકારી;

ઇન્દ્રિય-ભોગ છિન થાઇ, સુરધનુ ચપલા ચપલાઇ. ૩.

દેખો ! ‘યૌવન,...’ શબ્દાર્થ હે ના ? યૌવન. યહ યૌવન ક્ષણિક ચપલ હે. દેહ તો નાશવાન હે. જેસે ઇન્દ્રધનુષ ઔર બિજલી, ઉસકી ચંચલતા ચમક.. ચમક ક્ષણ મેં નાશ હોતી હે. એસે શરીર કી યૌવન અવસ્થા (ક્ષણિક હે). યહ તો મિટ્ટી-ધૂલ હે. ભગવાનઆત્મા તો અંદર ચિદાનંદ સ્વરૂપ હે. એસા ધર્મી જીવ ને અપને આત્મા મેં દષ્ટિ શુદ્ધ મેં, આનંદ મેં રખકર, યહ યૌવન અનિત્ય હે એસી વિચારણા વારંવાર કરની. સમજ મેં આયા ?

મુમુક્ષુ :- યૌવન બીત ગયા હો ઉસે ક્યા કરના ?

ઉત્તર :- વૃદ્ધાવસ્થા ભી એસી હે. યૌવન બીત ગયા હો તો ક્યા હુઆ ? વૃદ્ધાવસ્થા કેસી હે ? ધૂલ હે, ક્ષણ મેં પલટ જાયેગી. બિજલી કી ચમક અથવા ઇન્દ્રધનુષ.. વહ હે ના ? ક્યા કહતે હેં ? મેઘધનુષ. ક્યા કહતે હેં ? કાયબી.. કાયબી.. કાયબી હોતી હે ના ? ક્ષણ મેં નાશ હોતા હે. વૈસે યહ શરીર વૃદ્ધાવસ્થા હો યા યુવાન

હો, મિટ્ટી હૈ, યહ તો ધૂલ હૈ. જડ પરમાણુ પુદ્ગલ કી દશા હૈ. યહ આત્મા નહીં હૈ. ભગવાનઆત્મા તો અંદર અરૂપી સચ્ચિદાનંદ સિદ્ધ સમાન (હૈ). જૈસે સિદ્ધ ભગવાન હૈ, અશરીરી હુએ વે (ભી) આત્મા થા. ઐસા આત્મા અંદર અશરીરી ચૈતન્યમૂર્તિ હૈ, જ્ઞાન, આનંદકંદ હૈ. ઐસી દષ્ટિ કરકે યૌવન હો યા વૃદ્ધાવસ્થા હો.. ભાઈ ! યૌવન ગયા ઔર વૃદ્ધાવસ્થા રહી ઉસે ક્યા કરના ? ઐસા પૂછા હૈ.

વૃદ્ધાવસ્થા તો ક્ષણ મેં ગિર જાતી હૈ. ઉસકે લિયે તો કહતે હૈં ના, ‘ખર્યુ પાન.’ પીલે પત્તે કો ખિરને મેં દેર નહીં લગતી. ઐસે વૃદ્ધાવસ્થા તો ક્ષણ મેં નાશ હો જાયેગી. બૈઠે હો ઔર ફૂ.. હો જાયેગા. ક્યા હુઆ ? અભી તો હાર્ટ ફેઈલ બહુત હોતે હૈં. મજબૂત શરીર હો (ઔર હાર્ટ ફેઈલ હો જાતા હૈ). ક્યાંકિ સંયોગી ચીજ હૈ. યે કોઈ આત્મા કી ચીજ નહીં. આત્મા તો અવિનાશી ભિન્ન હૈ. યહ તો નાશવાન પદાર્થ કા સંયોગ હૈ.

‘અમૃતચંદ્રાચાર્યદેવ’ તો વહાં અનિત્ય મેં કહતે હૈં, માતા કે ઉદર મેં બાલક આયા તો માતા કી નજર પડે ઉસકે પહલે તો અનિત્યતા ને ઉસે ગોદ મેં લે લિયા. ક્યા કહા ? માતા કો પ્રસવ હોકર બાલક આયા. અભી નજર કરે ઉસકે પહલે, ગોદ મેં લેને સે પહલે અનિત્યતાને ગોદ મેં લે લિયા હૈ. કબ ક્ષણ મેં નાશ હો જાયેગા. નાશવાન પદાર્થ હૈ. જન્મ હોતે હી દેહ કા નાશ હો જાતા હૈ. ઐસી અનિત્ય ચિંતવના કરકે અપના આત્મા શુદ્ધ સ્વરૂપ હૈ, ઉસકી અંતર દષ્ટિ (કરકે) એકાગ્ર(તા) કરના વહી મનુષ્યપના કા કર્તવ્ય હૈ. કહો, સમજ મેં આયા ?

‘યૌવન, મકાન,...’ પાંચ-પાંચ લાખ, દસ-દસ લાખ કા મકાન હો. બિજલી ગિરે ઔર ક્ષણ મેં ખલાસ હો જાયે.

મુમુક્ષુ :- જો ભાડે પર રહતા હો ઉસે ક્યા કરના ?

ઉત્તર :- વહ મકાન કહાં ઉસકે બાપ કા થા. ભાઈ ! ઇનકે પુત્ર કે બહુત મકાન હૈં. કરોડોં રૂપયે હૈં. ધૂલ મેં ભી નહીં હૈ. રૂપયા રૂપયા મેં હૈ, મકાન મકાન મેં હૈ, આત્મા ઉસમેં કહાં સે આયા ? મકાન મેં, પૈસે મેં આત્મા કહાં રહા ? વહ તો જડ હૈ. ક્ષણ મેં ઓ..ઓ.. ઓ.. હો જાયેગા. ક્યા હુઆ ? બ્લડ પ્રેશર. ક્યા કહતે હૈં ? બ્લડ પ્રેશર હો ગયા. યે પૈસે તુમ્હારે પાસ હૈ ના ? ધૂલ.. હોલી. પૈસા ક્યા

કરે ? પૈસે પડે રહે. વહ નાશવાન હૈ, ભાઈ !

ભગવાન પરમેશ્વર ત્રિલોકનાથ કહતે હૈં કિ, પ્રભુ ! તેરા આત્મા તો અંદર ધ્રુવ હૈ ના ! ધ્રુવ ધ્રુવ અનાદિ હૈ. આત્મા કા નાશ કભી હોતા હૈ ? આત્મા કભી ઉત્પન્ન હોતા હૈ ? કોઈ સે ઉત્પન્ન હુઆ હૈ. હૈ.. હૈ.. ઔર હૈ. અનાદિ કા આત્મા અંદર જ્ઞાનાનંદ અરૂપી સચ્ચિદાનંદ સ્વરૂપ હૈ. ઐસે આત્મા કી દષ્ટિ કરકે, ઐસા મકાન ભી નાશવાન હૈ (ઐસા ચિંતવન કરના).

‘ગાય-ભૈંસ,...’ લો ! નાશવાન હૈં. હમારી ચીજ નવી આવી ઔર ખલાસ હો જાયે. મર જાયે, સર્પ કાટ લે. નાશવાન ચીજ હૈ, અનિત્ય હૈ. ‘લક્ષ્મી,...’ લો ! આપ કી લક્ષ્મી આવી. ધૂલ !

મુમુક્ષુ :- લક્ષ્મી હૈ, ધૂલ કહાં હૈ ?

ઉત્તર :- ધૂલ નહીં તો ક્યા હૈ લક્ષ્મી ? પુદ્ગલ હૈ. પુદ્ગલ મિટ્ટી હૈ. ભગવાન ઉસે પુદ્ગલાસ્તિકાય કહતે હૈં. આત્મા અંદર જીવાસ્તિકાય ભગવાન હૈ. યહ પુદ્ગલ હૈ, પૈસા મિટ્ટી-ધૂલ હૈ. નાશવાન હૈ, ક્ષણ મેં ચલા જાયેગા. ભિખારી બન જાતા હૈ. દેખો ! ક્ષણ મેં ભિખારી, ક્ષણ મેં રાજા, ક્ષણ મેં રંક, કર્મે વાળ્યો આડો અંક. ઐસા આતા હૈ ના ? પૂર્વકર્મ કા ઉદય આવે તો ક્ષણ મેં પૈસા આયે. ધૂલ મેં કહાં પૈસે ઉસકે થે ? મુક્ત મેં અભિમાની અનાદિ સે (રખડતા હૈ). ઐસા મનુષ્યપના મિલા ઉસમેં પાંચ-પચીસ-પચાસ સાલ કા આયુષ્ય. અનંતકાલ મેં નિગોદમેં સે નિકલા. નિગોદ સમજે ? આલૂ, લીલ, ફૂગ. પાની મેં કાઈ હોતી હૈ ના ? આલૂ હમારે યહાં બટાટા કહતે હૈં. એક કણ મેં અનંત જીવ હૈં. આલૂ કે એક કણ મેં અનંત જીવ હૈં. ઉસમેં મુશ્કિલ સે મનુષ્ય હુઆ. યહાં આયા તો ભૂલ ગયા. અપના (હિત) કરને કા અવસર નહીં.

‘લક્ષ્મી,...’ નાશવાન (હૈ). કેસી (હૈ) ? ઇન્દ્રધનુષ ઔર બિજલી કી ભાંતિ. ‘(નારી)...’ નાશવાન હૈ. દેખો ! અંદર દષ્ટાંત દિયે હૈં, ચિત્ર દિયે હૈં. દેખો, સ્ત્રી. વહ તો પરવસ્તુ હૈ. વહ આત્મા ઔર શરીર પર હૈ. ક્ષણ મેં ઓં..ઓં..ઓં.. હો જાયે. ચલી ગઈ. અર્ધાંગના કહતા થા. વહ કહાં તેરી હૈ ? શરીર તેરા નહીં તો સ્ત્રી કહાં સે તેરી આઈ ? સમજ મેં આયા ?

ભગવાનઆત્મા.. અપને ધ્રુવ નિજ સ્વરૂપ કી દષ્ટિ રખકર ઐસી પર ચીજ કી અનિત્યતા કી વારંવાર ભાવના કરની ચાહિયે, તો આત્મા મેં રાગ કો કમ ક્રિયા ઔર વીતરાગતા કી વૃદ્ધિ હોતી હે. ‘ઘોડા, હાથી, કુટુંબ, (આજ્ઞાકારી) નૌકર-ચાકર...’ ઐસે હુકમ બરાબર કરે. સેઠ સાહબ.. સેઠ સાહબ. ક્ષણ મેં નાશ હો જાયે. ‘નૌકર-ચાકર તથા પાંચ ઇન્દ્રિયોં કે ભોગ...’ શબ્દ, રૂપ, રસ, ગંધ. ઘર મેં ભંડાર ભરા હો. ફૂ.. હોકર રાખ હો જાયે. સમજ મેં આયા ? દેખો ના, જલ જાતા હે. ગોદામ જલ જાતા હે. ગોદામ જલ જાયે. કરોડોં રૂપયે કે મકાન જલ જાયે, ગિર જાયે, નાશ હો જાયે. ક્ષણ-ક્ષણ મેં વહ તો નાશવાન પદાર્થ હે. ઉસકી ક્યા ચિંતા ? અપને આત્મા કા ચિંતા કરે, ઐસા કહતે હેં. સમજ મેં આયા ?

‘(આજ્ઞાકારી) નૌકર-ચાકર તથા પાંચ ઇન્દ્રિયોં કે ભોગ-યહ સબ ઇન્દ્રધનુષ તથા બિજલી કી ચંચલતા-ક્ષણિકતા કી ભાંતિ ક્ષણમાત્ર રહનેવાલેં હેં.’ લો ! ‘શ્રીમદ્’ ને અનિત્ય ભાવના મેં કહા હે ના ?

વિદ્યુત લક્ષ્મી પ્રભુતા પતંગ, આયુષ્ય તે તો જળના તરંગ,
પુરંદરી ચાપ અનંગ રંગ, શું રાચીએ ત્યાં ક્ષણનો પ્રસંગ.

‘શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર’ સોલહ વર્ષ પહલે કહતે હેં. સોલહ વર્ષ યાની શરીર બાલક થા ના ? શરીર બાલક હે, આત્મા કહાં બાલક હે ? આત્મા તો અનાદિઅનંત હે. યહ તો ધૂલ હે. શરીર બાલક, વૃદ્ધ ઉસકી અવસ્થા હે. ઉન્હોંને પહલી અનિત્ય ભાવના મેં લિયા. પહલે ‘મોક્ષમાલા’ બનાઈ થી. ‘વિદ્યુત લક્ષ્મી...’ લક્ષ્મી બિજલી કી ચમક જૈસી હે. યહાં લિયા હે ના ? ‘શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર’ ને સોલહ સાલ મેં કહા થા. ‘વિદ્યુત લક્ષ્મી પ્રભુતા પતંગ...’ બડપ્પન.. બડપ્પન. સેઠાઈ, ઈશ્વરતા, બડપ્પન, અધિકારી, અમલદાર પાંચ-પાંચ હજાર કા પગાર. ‘પ્રભુતા પતંગ...’ પતંગ કે રંગ જૈસી પ્રભુતા હે. ભગવાનઆત્મા પ્રભુ આત્મા અંદર હે. ચિદાનંદ સ્વરૂપ ભગવાન (હે). કેવલી ને, તીર્થંકર પ્રભુ ને આત્મા કો પ્રભુ કહા હે. અપના નિજ સ્વરૂપ કી દષ્ટિ બિના યે સબ ચીજ અનિત્ય હેં, ઐસી ભાવના ધર્માત્મા વારંવાર ભાતે હેં. સમજ મેં આયા ? ‘પ્રભુતા પતંગ...’ પ્રભુતા (યાની) બડપ્પન.. બડપ્પન. સેઠાઈ મિલી હો, પાંચ-પચીસ કરોડ (હો), બડા સેઠ હો. ફૂ.. હો જાયે. જાઓ નીચે.. ભીખ માંગે.

‘જયપુર’ કી બાત કહી થી ના ? જોહરી થા. ‘વાંકાનેર’ મેં એક બડા જોહરી થા. ‘જયપુર’ કી બજાર મેં જોહરી કી બડી દુકાન થી. હમ (સંવત) ૨૦૧૩ કી સાલ મેં ગયે થે. હમ દિવાન કે બંગલે મેં ઠહરે થે. ખાલી મકાન થા, ખાલી (વહાં) ઠહરે થે. નીચે ઉતરે. વહાં એક (ભીખ) માંગતા થા. ૮૫ સાલ કા બુઢા ભીખ માંગ રહા થા. મેરી નજર ઉસપર ગઈ. ‘જયપુર’ કી બાત હે. લલાટ દેખા. યે કોઈ મૂલ ગરીબ ભિખારી આદમી નહીં હે. એસા દેખા. મૂલ મેં ભિખારી નહીં હે. કિસી કો પૂછા કિ, યહ કૌન હે ? યહ તો જોહરી કી દુકાન હે ઉસકા પુત્ર હે. ‘વાંકાનેર’ કે બ્રાહ્મણ થે. ઉસકા ૮૫ સાલ કા પુત્ર થા. ભિખારી કે જૈસે માંગ રહા થા. એ.. ભાઈ ! એક પૈસા દો. સબ ખલાસ હો ગયા. લક્ષ્મી ગઈ, દુકાન ગઈ, વસ્તાર (કુટુંબ) ગઈ. ભિખારી કી ભાંતિ. જુતા જિર્ણ પહને થે. મેરી નજર ગઈ. મુજે લગા, યે કોઈ મૂલ મેં ભિખારી નહીં હે. મૂલ મેં કોઈ ગૃહસ્થ હે. ડ્રાઈવર જો થા (ઉસને કહા), જોહરી કા પુત્ર હે શેઠને ઉસકો પહચાના. અરે..! મૈને પહલે તો ઉસે બહુત પૈસે દિયે હૈં. અભી એસી હાલત હો ગઈ ? એસી હાલત ક્યા ભિખારી હોકર નરક મેં જાયે. ભગવાનઆત્મા શુદ્ધ ચિદાનંદ પ્રભુ કી દષ્ટિ-શ્રદ્ધા ધ્રુવ કી કરે નહીં ઔર એસી અનિત્યતા મેં રુક જાયે તો વહ તો નાશવાન ચીજ હે. સમજ મેં આયા ?

‘પુરંદરી ચાપ અનંગ રંગ’ યહ ‘શ્રીમદ્’ કહતે હૈં, હાં ! કામભોગ કેસા હે ? પુરંદરી-ઇન્દ્રધનુષ. કાયબી કે જૈસે નાશ હો એસે કામભોગ. યુવાન અવસ્થા મેં પચીસ સાલ કી .. અવસ્થા, બૈલ જૈસા શરીર ક્ષણ મેં (ફૂ.. હો જાયે). ભોગ-સ્ત્રી કા, વિષય કા, કીર્તિ કા (ભોગ) ક્ષણ મેં નાશવાન હે, ભાઈ ! વહ અનિત્ય હે. ભગવાનઆત્મા શુદ્ધ નિત્ય ધ્રુવ અપના સ્વરૂપ રખનેવાલા હે. ઉસકા તુમ અનુભવ કરો, ઉસકી દષ્ટિ કરો. યે સબ તો નાશવાન હૈં. સમજ મેં આયા ? ‘પુરંદરી ચાપ અનંગ રંગ.’

‘શું રાચીએ ત્યાં ક્ષણનો પ્રસંગ’ અરે..! જહાં ક્ષણ કા પ્રસંગ હે વહાં ક્યા રાચના ? ભગવાનઆત્મા ધ્રુવ સ્વરૂપ હે ઉસમેં રુચિ, દષ્ટિ કરના યા ઇસ ક્ષણ કા પ્રસંગ (હે ઉસમેં કરના) ? ફૂ.. હોકર ચલા જાયે. એસા ધર્મીજીવ અપને આત્મા કે શુદ્ધ સ્વરૂપ કે સન્મુખ દષ્ટિ રખકર એસી ભાવના વારંવાર કરતે હૈં. કહો, સમજ મેં આયા ? આહા..હા....!

‘કિન્તુ નિજ શુદ્ધાત્મા હી નિત્ય ઔર સ્થાયી હૈ.’ લો ! ઉસકે અર્થ મેં હૈ. એક આત્મા નિજ શુદ્ધ ભગવાન, નિત્ય રહનેવાલા. અનાદિ.. અનાદિ.. અનાદિ.. અનાદિ.. અનંતકાલ રહેગા. અનાદિ કા હૈ. આત્મા નિત્ય વસ્તુ હૈ. નિત્ય કી શ્રદ્ધા, આત્મા નિત્ય સ્થાયી હૈ, ‘ઐસા સ્વોન્મુખતાપૂર્વક ચિંતવન કરકે, સમ્યગ્દષ્ટિ જીવ વીતરાગતા કી વૃદ્ધિ કરતા હૈ..’ સમજ મેં આયા ? સમય મિલે નહીં, ક્યા કરના ? કહો, ભાઈ ! યે હોલી, કમાના, ભોગ ઉસમેં સે સમય મિલે નહીં ક્યા કરના ? ભાઈ ! યે સમય મિલા તો હોલી (કરને લગા). રાગ ઔર દ્વેષ, વિકાર, કમાના, ખાના, દુકાન કી, ધૂલ કી. યે તો મિટ્ટી-ધૂલ હૈ. સુન ના ! સમજ મેં આયા ? ભાઈ ! હાં કહતે હૈં. (ઇનકે) પાસ પૈસે બહુત હૈ ઇસલિયે નિવૃત્ત હોકર બૈઠે, ઐસા કુછ લોગ કહતે હૈં. લેકિન હૈ કહાં ? ઉનકે સાથ હૈ ? સાથ મેં કહાં લાયે હૈં ? દેખો ! આહા..હા..! જો કુછ હો ઉસકે ઘર પડા હો. ભાઈ ! તેરી ચીજ તો અંતર આત્મા (હૈ). દેહ કા નાશ હો જાયેગા. દેખો ! ઉસમેં લિખા હૈ. ચિત્ર મેં મુર્દા (હૈ). એક કૌઆ હૈ. આહા..હા..! કૌઆ તેરે મુખ મેં ચરકેગા. દેહ તેરા નાશ (હોગા), ભગવાન ! ઐસી ચીજ મેં (મોહ મત કર).

‘જામનગર’ મેં લિખા હૈ. ‘જામનગર’ સ્મશાન હૈ ના ? દસ પ્રકાર કી ચીજ લિખી હૈ. જન્મ, યુવાન, ફિર બ્યાહ કરતા હૈ, ફિર યુવાની, કમાતા હૈ, ફિર વૃદ્ધ હોતા હૈ, પલંગ પર ગિરતા હૈ, મર જાતા હૈ ઔર ફિર ઉઠા લે જાતે હૈં. ઐસે ‘જામનગર’ કે સ્મશાન મેં દસ ચિત્ર બનાયે હૈં. અપને યહાં હૈ. ઇસ કબાટ મેં હૈ. સ્મશાન મેં બનાયા હૈ. અભી દેખને ગયે થે. દેખો ! એક આદમી મર ગયા હૈ. યે સબ હૈ ના ? સ્ત્રી, પુત્ર, કુટુંબ, ધૂલ મેં હૈ, ક્યા હૈ તુજે ? વહ તો પર ચીજ હૈં. અનિત્ય ચીજ તેરે સાથ ક્યા આયેગી ? આહા..હા..!

૨-અશરણ ભાવના

સુર અસુર ખગાધિપ જેતે, મૃગ જ્યો હરિ, કાલ દલે તે;
મણિ મંત્ર તંત્ર બહુ હોઈ, મરતે ન બચાવે કોઈ. ૪.

અન્વયાર્થ :- (સુર અસુર ખગાધિપ) દેવના ઇન્દ્ર, અસુરના ઇન્દ્ર અને ખગેન્દ્ર [ગરુડ, હંસ] (જેતે) જે જે છે (તે) તે બધાનો (મૃગ હરિ જ્યો) જેમ હરણને સિંહ મારી નાખે છે તેમ (કાલ) મરણ (દલે) નાશ કરે છે. (મણિ) ચિંતામણિ વગેરે મણિ-રત્નો (મંત્ર) મોટા મોટા રક્ષામંત્ર (તંત્ર) તંત્ર (બહુ હોઈ) ઘણાં હોવા છતાં (મરતે) મરણ પામનારને (કોઈ) તે કોઈ (ન બચાવે) બચાવી શકતું નથી.

ભાવાર્થ :- સંસારમાં જે જે દેવેન્દ્ર, અસુરેન્દ્ર, ખગેન્દ્ર, (પક્ષીઓના રાજા) વગેરે છે તે સર્વનો-જેમ હરણને સિંહ મારી નાખે છે તેમ-મૃત્યુ નાશ કરે છે. ચિંતામણિ વગેરે મણિ, મંત્ર અને જંત્ર-તંત્ર વગેરે કોઈપણ મરણથી બચાવી શકતું નથી.

અહીં એમ સમજવું કે નિજ આત્મા જ શરણ છે, તે સિવાય અન્ય કોઈ શરણ નથી. કોઈ જીવ બીજા જીવની રક્ષા કરી શકવા સમર્થ નથી; માટે પરથી રક્ષાની આશા નકામી છે. સર્વત્ર-સદાય એક નિજ આત્મા જ પોતાનું શરણ છે. આત્મા નિશ્ચયથી મરતો જ નથી, કેમકે તે અનાદિ-અનંદ છે-એમ સ્વસન્મુખતાપૂર્વક ચિંતવન કરી સમ્યગ્દષ્ટિ જીવ વીતરાગતાની વૃદ્ધિ કરે છે તે અશરણ ભાવના છે.

અબ, અશરણ, દૂસરી અશરણ ભાવના.

સુર અસુર ખગાધિપ જેતે, મૃગ જ્યો હરિ, કાલ દલે તે;
મણિ મંત્ર તંત્ર બહુ હોઈ, મરતે ન બચાવે કોઈ. ૪.

હે દૂસરા શ્લોક ? અશરણ ભાવના. દેખો ! યહાં એક મુર્દા બનાયા હૈ, દેખો ! યહાં મુર્દા (હૈ). ‘(સુર અસુર..)’ તેરે લાખ દેવ ઔર દેવી હો, તુજે મૃત્યુ સે બચાનેવાલા કોઈ હૈ નહીં. લક્ષ્મી કો માને, ઝાડ કો માને, ધૂલ કો માને, અંબાજી કો માને, ભવાની કો માને. વે સબ નાશવાન હૈં. વે સબ ભૂત હૈં. અંબાજી ઔર ભવાની સબ ભૂતડી

હેં. એ..ઇ...! ભૂતડી કો માને, વે સબ નાશવાન હેં. વે સબ વહાં દુઃખી હેં. દેવ મેં ભી દુઃખી હે. ઉસકો માનના. મરતે સમય કોઈ બચા સકતા નહીં.

‘(સુર અસુર ખગાધિપ)’ યાની ‘દેવોં કે ઇન્દ્ર, અસુરોં કે ઇન્દ્ર ઔર ખગેન્દ્ર...’ સમજે ના ? વિદ્યાધર ‘(ગરુડ, હંસ)...’ કોઈ મૃત્યુકાલ મેં કિસી કો બચાનેવાલા હે નહીં. દેખોના ! યે ‘લાલબહાદુર શાસ્ત્રી’ વહાં ‘તાશ્કંદ’ મેં બડે ડોક્ટર સાથ મેં થે. અસુખ હે, ઐસા બોલે. અસુખ હે. ચલકર ગયે. ડોક્ટર દૂસરે કમરે મેં થે. ઐસે દેખા, ખલાસ ! સાંસ બંદ હો ગઈ થી. પાંચ-સાત મિનિટ મેં તો ખલાસ. ક્યા કરે ? ધૂલ કરે કોઈ. સમજ મેં આયા ? દેહ કા આયુષ્ય પૂરા હો. ઇન્દ્ર, નરેન્દ્ર રખને કો સમર્થ નહીં. એક સમય કા આયુષ્ય કિસી કા બઢે (ઐસા) તીનકાલ તીનલોક મેં નહીં (બનતા). જિસ સમય મેં, જિસ ક્ષેત્ર મેં, જિસ સ્થિતિ મેં દેહ છૂટનેવાલા હે વહીં છૂટેગા, વહાં કોઈ શરણ-ફરણ હે નહીં. એક ક્ષણ રખ સકે (ઐસી) તીનકાલ મેં કિસી કી તાકત નહીં. ઐસી અશરણ ભાવના ભાની. દેખો !

‘ઉન સબ કા જિસપ્રકાર હિરન કો સિંહ માર ડાલતા હે...’ દેખો ! સિંહ લિયા હે. હિરન કે પૈર પકડ લિયે હેં.

સિંહ હે. હિરન ક્યા કરે ? મૃત્યુકાલ આયા, કોઈ શરણ નહીં. ‘શ્વાસ તારો સગો નહિ’ ઐસા હમારે વહાં કાઠિયાવાડ મેં કહતે હેં. આપમેં ભી કુછ કહતે હોંગે. કહતે હેં કિ નહીં ? સાંસ તો જડ હે, મિટ્ટી હે. ઐસે ચલતા હે વહ મિટ્ટી ચલતી હે, તેરે સે નહીં ચલતા. તુમ તો આત્મા હો. વહ તો સાંસ હે,

રજકણ હે, પુદ્ગલ પરમાણુ કે સ્કંધ કા પિંડ હે. વહ સાંસ કી ક્રિયા ચલતી હે, આત્મા સે નહીં. અરે.. અરે...! કિસ કો ફૂરસદ હે ? મરને કી ફૂરસદ નહીં. આહા..હા....!

સારા દિન મરણ.. મરણ.. મરણ.. ક્ષણ ક્ષણ ભયંકર મરણ. મેરા.. મેરા.. મેરા.. મેરા.. કરકે અનંતકાલ સે મર ગયા હૈ. પરંતુ મેરી ચીજ અંદર મેં ક્યા હૈ ઉસકી કભી પીછાન કી નહીં. ભગવાન પરમાત્મા તીર્થંકરદેવ કહતે હેં કિ, હે ભાઈ ! વિચાર કર, ક્ષણ ભરતૂ વિચાર કર.

‘જિસપ્રકાર હિરન કો સિંહ માર ડાલતા હૈ ઉસી પ્રકાર મૃત્યુ નાશ કરતા હૈ. ચિંતામણિ આદિ મણિરત્ન,...’ મૃત્યુ કે સમય કામ કરે ? ચિંતામણિ ઘિસકર પિલાઓ. ધૂલ ક્યા કરે ચિંતામણિ ? હિરન ગર્ભની આતી હૈ ના ? વહ તો સ્વાર્થ કે લિયે બુલાતે હેં. વહ થોડા ઘિસકર દે. ફિર ભલે હી મર જાયે. ગર્મી સે થોડા આવાજ દે. કસ્તૂરી કી હિરનગર્ભ કી ગોલી આતી હૈ. માત્ર કસ્તૂરી નહીં, ગોલી આતી હૈ. બહુત ઊંચી ચીજ ઉસમેં હોતી હૈ. મૈને દેખી હૈ. બહુત સાલ પહલે ‘પાલેજ’ મેં દેખી થી. એક આદમી બેચને આતા થા, ઔર એક સ્થાનકવાસી સાધુ થા વહ લેતા થા. મૈને કહા, ઠીક ! ‘બરવાલા’ કે (કોઈ સાધુ થે) વે લેતે થે. ઉસ દિન દેખા થા. સંવત ૧૮૬૭ કી સાલ. મરતે સમય થોડા ઘિસકર પિલાતે હેં. થોડી ગર્મી હો તો બોલે, ક્યા બાપૂ ? ક્યા કરના હૈ ? બસ ! ઇતના. બાદ મેં તો મર જાયેગા. કુછ પૂછના હો તો પૂછ લે. બાદ મેં મર જાતા હૈ. ક્યા કોઈ શરણ હૈ ?

મણિ, ચિંતામણિ રત્ન ઘર મેં પડા હો. કૌન રખ સકે ? સમજ મેં આયા ? આહા..હા...! દેખો ના ! દસ-દસ કરોડ રૂપયે. દસ કરોડ ! અભી ‘રતનગઢ’ હૈ ના ? અભી આયા થા ના ભાઈ ? ઉનકે મામા કે પાસ દસ કરોડ. દેખો તો માણેક ભરે હો યા સોના ભરા હો. કહીં ખર્ચ કરને કી વૃત્તિ નહીં. પુત્ર નહીં થા. દસ કરોડ રૂપયે. સોના તો સોના હી ભરા હો, માણેક તો માણેક હી ભરે હો. સમજે ના ? ઇતની ચીજ. ઢિગલે (થે). ચાંદી તો ચાંદી હી ભરે હો. મણિરત્ન હો તો મણિરત્ન ભરે હો. દસ કરોડ કહાં ડાલે ? મરતે સમય.. ભાઈ ! આહા..હા...! અરે...! કોઈ નહીં હૈ. પુત્ર નહીં થા. સરકાર ને કહા, દો કરોડ લાઓ. વારસા કા દો કરોડ લાઓ. દુનિયા હૈરાન.. હૈરાન.. (હો રહી હૈ). અપની ચીજ નિત્યાનંદ ભગવાન, ઉસકી દષ્ટિ કરતે નહીં, સંભાલ કરતે નહીં, ઉસકી ક્યા ચીજ હૈ ઉસકા જ્ઞાન કરતે નહીં. મેં હૂં કૌન ? વહ આત્મા-આત્મા કરતે હેં, વહ હૈ કૌન ? સબ હૈ ઉસકા વિચાર કરતા

હૈ, લેકિન મેં કૌન હૂં ?

‘ચિન્તામણિ આદિ મણિરત્ન બડે-બડે રક્ષામંત્ર,...’ હો. દેખો ! મુઠ્ઠે કે પાસ ક્રિયા હૈ ના ? સ્વાહા.. બ્રાહ્મણ કરતા હૈ. ધૂલ મેં ભી રખ સકતા નહીં. બ્રાહ્મણ ભી મર જાતા હૈ. બ્રાહ્મણ કે પાસ પઢાતે હૈં ના ? ક્યા કહતે હૈં ? મૃત્યુ કે જાપ. સેઠ લોગોં કો ભમણા કે પાર નહીં હોતે. બડી ભમણા.. બડી ભમણા. સમજ મેં આયા ? હમને એક બડા સેઠ દેખા થા. બડા કરોડપતિ. મિલ થી. ઉનકે ઘર પર હી ઠહરે થે. વહાં એક બ્રાહ્મણ જાપ જપ રહા થા. યે ક્યા ? સેઠ કે લિયે. અરે..રે..રે...! ઐસે બનિયે હોકર ભી જાપ જપે. મૃત્યુ કા જાપ. લક્ષ્મી આતી હોગી. મર જાયેગા. ‘ભાગ્ય બિના મિલે ન કોડી, હુન્નર કરે હજાર, ભાગ્ય બિન મિલે ન કોડિ.’ લાખ હુન્નર કર ના, વહ તો તેરા રાગ હૈ. પૈસા આદિ મિલના તો પૂર્વ કે પુણ્ય કે કારણ સે હૈ. તેરી વ્યવસ્થા કે કારણ સે મિલતા હૈ ? સમજ મેં આયા ? તેરી હોશિયારી કે કારણ પૈસા મિલતા હૈ ? ધૂલ મેં નહીં મિલતા. કેસે હોગા ? હોશિયારી સે મિલા હોગા ના ? ધૂલ મેં ભી નહીં હૈ. ઉસસે અધિક હોશિયાર તો બહુત હૈં. પૂર્વ કે પુણ્ય કે રજકણ પડે હો, (ઉસકે) પાક કે કાલ મેં લક્ષ્મી દિખતી હૈ. ઉસમેં તેરે મેં ક્યા આયા ? ધૂલ મેં આયા ક્યા ? પાંચ કરોડ દેખા ઉસમેં (ક્યા હુઆ) ? મમતા મેં નિમિત્ત હૈ.

ભગવાનઆત્મા આનંદમૂર્તિ હૈ, ઉસકી રુચિ ઔર દષ્ટિ કિયે બિના વહ સબ અશરણ.. અશરણ.. અશરણ.. (હૈં). સમજ મેં આયા ? પચાસ લાખ કી પુંજી હો, થોડા બીમાર હે, ડોક્ટર કહે, કેન્સર હુઆ હૈ. સાહબ ! સ્ત્રી કો મત બોલના. અભી દો સાલ હુએ શાદી કી હૈ. ઐસા બના થા ? ભાઈ ! ‘લીંબડી’ મેં. દસ લાખ હુએ થે. હમેં તો યહ સબ એક-એક બાત માલૂમ હૈ ના ! દસ લાખ હુએ થે ઔર નવી શાદી કી થી. ૪૮ સાલ કી ઉમ્ર મેં નવી શાદી કી થી. દસ લાખ રૂપયે. ડોક્ટર કહે, કેન્સર હુઆ હૈ. (તો ઉસને કહા), સાહબ ! કિસી કો બોલના મત. મુજે ભલે બતાયા, પરંતુ અબ બાહર કિસી કો મત કહના. નહીં તો સ્ત્રી કો ઔર સબ કો દુઃખ હોગા. સબ કો દુઃખ હોગા. મર ગયા બેચારા ! ૪૮ વર્ષ કી છોટી ઉમ્ર થી. ક્યા કરે ધૂલ મેં ? અશરણ મેં પૈસા શરણ (હૈ) ? સ્ત્રી શરણ હૈ ? કોઈ શરણ હૈ ? સિંહ દેખો ! હિરન કે પૈર કો પકડ લિયા હૈ. કૌન કરે ?

‘તંત્ર, બહુત સે હોને પર ભી...’ તંત્ર, મંત્ર કોઈ કરે. માદળીયા કરતે હૈં. ઐસા.. ઐસા કરતે હૈં. ધૂલ ભી નહીં હૈ, સુન ના ! તુજે કોઈ શરણ નહીં હૈ. મૂઢ, પક્કા મૂઢ હૈ. બૈલ જૈસા મૂઢ. ભાઈ ! તેરે આત્મા કા ચિંતવન કર. હિત કર. આત્મા ક્યા હૈ ? ઉસકી તો પડી નહીં ઔર ઐસા-ઐસા (કરતા હૈ). કોઈ શરણ નહીં. ‘મરનેવાલે કો વે કોઈ નહીં બચા સકતે.’ આહા..હા...! રોયે. ૩૫ સાલ કી સ્ત્રી મર જાયે, ૪૦ વર્ષ કા ધનિ રોયે. અરે..! યે લડકે કા ક્યા હોગા ? નયી શાદી કરુંગા. છોટી ઉમ્મર હૈ. પાંચ લાખ કી મુડી હૈ. હાય.. હાય...! કોઈ શરણ હૈ ?

સબ ક્રિયા હૈ અંદર, દેખો ! દેવી જૈસા ક્રિયા હૈ. એક બ્રાહ્મણ મુર્દે પર ઐસા ઐસા કરતા હૈ. ક્યા જંતર-મંતર કરતા હૈ ? જિસ આયુષ્ય કી સ્થિતિ, જિસ સમય, જિસ ક્ષણ મેં, જિસ પલંગ પર, જિસ

પ્રકાર સે (પૂરી) હોનેવાલી હૈ ઉસે ત્રીનકાલ મેં ઇન્દ્ર, નરેન્દ્ર, જિનેન્દ્ર કોઈ ફેર સકે નહીં. કિસી કી તાકત નહીં કિ આયુષ્ય કા એક સમય બઢા સકે. લેકિન મૂઢ પર મેં શરણ ઢૂંઢને જાતા હૈ. આહા..હા...! યે સબ ઐસે મૂઢ હોંગે ? પૈસેવાલે ? પૈસેવાલે માને ક્યા ? પૈસેવાલે માને બડે ધૂલવાલે.

ભાવાર્થ :- ‘ઇસ સંસાર મેં જો-જો દેવેન્દ્ર, અસુરેન્દ્ર, ખગેન્દ્ર (પક્ષિયોં કા રાજા) આદિ હૈં ઉન સબકા જિસપ્રકાર હિરન કો સિંહ માર ડાલતા હૈ ઉસીપ્રકાર-કાલ (મૃત્યુ) નાશ કરતા હૈ. ચિંતામણિ આદિ મણિ, મંત્ર ઔર જંત્ર-તંત્રાદિ કોઈ ભી મૃત્યુ સે નહીં બચા સકતા..’

‘યહાં ઐસા સમજના કિ નિજ આત્મા હી શરણ હૈ.’ અ..હો...! મેં નિત્ય ધ્રુવ, મેં તો હંમેશા રહનેવાલા હૂં. વિકાર ભી ક્ષણિક પલટતા હૈ, શરીર પલટતા હૈ, મેં તો ધ્રુવ નિત્યાનંદ હૂં. મેરે અંતર સ્વરૂપ મેં તો, આનંદ-અતીન્દ્રિય આનંદ પડા હૈ.

વસ્તુ મેં આનંદ, શાંતિ પડી છે. એસા મેં હી આત્મા હું, એસા ધર્મી જીવોં કો અપને સ્વરૂપ કા વારંવાર મનન, ચિંતન કરના. ‘આત્મા હી શરણ છે.’ દૂસરા કોઈ શરણ છે નહીં.

અરિહંતા શરણ આતા છે ના ? માંગલિક મેં આતા છે કિ નહીં ? અરિહંતા શરણ, સિદ્ધા શરણ, સાહૂ શરણ, કેવલિપણ્ણતો ધમ્મો શરણ. માંગલિક મેં આતા છે કિ નહીં ? ભગવાન શરણ દેતે હેં ? ભગવાન કહતે હેં કિ, તૂ તેરે સ્વરૂપ કી સંભાલ કર, તૂ તેરા શરણ છે. એસા કહતે હેં. સમજ મેં આયા ?

મુમુક્ષુ :- ...

ઉત્તર :- કિસકા શરણ ? યહાં આકર ભગવાન દેતે હેં કયા ? અરિહંત ભગવાન તો અરિહંત કે પાસ છે. મહાવિદેહ મેં બિરાજતે હેં, તીર્થંકરદેવ ‘સીમંધર’ પ્રભુ બિરાજતે હેં. ‘મહાવીર’ ભગવાન તો સિદ્ધ મેં ગયે. ચૌબીસ તીર્થંકર તો સિદ્ધ હો ગયે. શરીર બિના (હેં). કયા નીચે કોઈ શરણ દેને આતે હેં ? વે કહ ગયે હેં કિ, તેરા સ્વરૂપ શુદ્ધ આનંદકંદ અંદર છે ઉસકા શરણ લો. ઉસે હી ભગવાન કા શરણ કહતે હેં ? દૂસરા કયા ? દૂસરા ભગવાન કહાં શરણ દેને આતે હેં ?

મુમુક્ષુ :- શરણ ન આયે ?

ઉત્તર :- શરણ મેં કયા ? થોડા શુભભાવ હોતા છે. ઉસમેં આત્મા મેં કયા હુઆ ? દેનેવાલે કો, લેનેવાલે કો કહાં ભાન છે ? આત્મા અંતર જ્ઞાનાનંદ પ્રભુ ચૈતન્યસૂર્ય (હેં). આત્મા અર્થાત્ ચૈતન્યસૂર્ય. આત્મા અર્થાત્. આનંદ, અતીન્દ્રિય આનંદ કા ભંડાર. આહા..હા...! એસે આત્મા કા શરણ ન લે તો (અન્ય) કિસી મેં શરણ દેને કા તાકત છે નહીં. આહા..હા...! તેરી નજર તેરે મેં પડે તો શરણ છે. તેરી નજર શરીર ઔર પર મેં, પુણ્ય-પાપ પર રહે તો કુછ શરણ છે નહીં, એસા કહતે હેં. આહા..હા...! ઇસકા નામ ધર્મ છે. તેરી નજર તેરે મેં પડની (ઉસકા નામ ધર્મ છે). બાત સુનને કા સમય મિલતા નહીં, વિચારને કા સમય નહીં. બહુત કહે તો કહે, હમેં મરને કા સમય નહીં. મરને કા સમય આયેગા તો તબ (સબ કુછ) એક બાજુ પડા રહેગા. સુન તો સહી. તેરે રૂપ-પૈસે કુછ કામ નહીં આયેંગે.

કહતે હેં, એક શરણ આત્મા છે. ‘ઉસકે અતિરિક્ત અન્ય કોઈ શરણ નહીં છે.

કોઈ જીવ અન્ય જીવ કી રક્ષા કર સકને મેં સમર્થ નહીં હૈ.’ કોઈ રક્ષા કર સકતા હૈ ? મૃત્યુંજય કરાવે તો ? મૃત્યુંજય જાપ. મૃત્યુંજય કરનેવાલા બ્રાહ્મણ મર જાતા હૈ. મૃત્યુંજય (જાપ) બ્રાહ્મણ કે પાસ કરવાતે હેં, સવા લાખ કરવાઓ, સવા લાખ. કયા હૈ ? ઉસકો પાંચ-દસ હજાર મિલે. મૃત્યુ સે કોઈ બચા સકતા હૈ ? એક સમય આયુષ્ય કા બઢતા હૈ ? તીનકાલ મેં નહીં. જિસ સમય ઉસે જહાં મરના હૈ વહ મર જાતા હૈ. ભગવાન કેવલજ્ઞાની ને દેખા હૈ. ઇસ સમય દેહ છૂટેગા. વહ તીનકાલ મેં ફિરતા નહીં. કહો, ભાઈ ! કયા હોગા ? યહાં સે મરકર કહાં જાના હૈ ?

‘ઇસલિયે પરસે રક્ષા કી આશા કરના વ્યર્થ હૈ.’ દેખો ! ‘સર્વત્ર-સદૈવ એક નિજ આત્મા હી અપના શરણ હૈ.’ આત્મા અંદર શુદ્ધ ચિદાનંદ પ્રભુ હૈ. પુણ્ય-પાપ વિકાર દિખતા હૈ, વહ તો વિકાર હૈ. વિકાર સે (ભિન્ન હોકર) અંદર મેં દેખે તો શુદ્ધ ચિદાનંદ આત્મા હૈ, જ્ઞાનાનંદ સિદ્ધ સમાન હૈ. સર્વજ્ઞ પરમેશ્વર વીતરાગ ને આત્મા આનંદસ્વરૂપ દેખા હૈ. વહ આનંદપ્રભુ આત્મા કા શરણ તુમ લો, ઉસકી દષ્ટિ કરો, ઉસકે સન્મુખ હો. દુનિયા સે કયા ? દુનિયા કોઈ શરણ દેનેવાલી નહીં. સમજ મેં આયા ?

‘આત્મા નિશ્ચય સે મરતા હી નહીં...’ દેહ કા નાશ હોવે. આત્મા મર જાતા હૈ ? મરતે સમય કોઈ કહતા હૈ કિ, આત્મા મર ગયા ? આત્મા મર ગયા, ઐસા કહતે હેં ? જીવ ગયા, ઐસા કહતે હેં. જીવ ગયા, ઐસા કહતે હેં. જીવ ગયા. જીવ યહાં થા તો ઔર જગહ ગયા. બરાબર હૈ કિ નહીં ? આહા..હા...! અભી નહીં બતાયા થા કિ નહીં ? લડકી કા જાતિસ્મરણ (બતાયા થા). યહાં આયી થી ના ? ‘જૂનાગઢ’ કી લોહાના કી લડકી (હૈ). અપને યહાં આયી હૈ. અભી આયી થી ના ? (ઉસે પૂછા), તુ કહાં સે આયી ? ‘જૂનાગઢ’ સે આયી હું. પૂર્વ મેં તુ કૌન થી ? મેં ગીતા થી. અભી આયી થી ના ? આઠ દિન રહી થી. સમજ મેં આયા ? ‘રાજુલ’. પૂર્વ ભવ મેં ‘ગીતા’ થી. ‘જૂનાગઢ’ કે લોહાના કી પુત્રી થી. અભી ચાર મહિને પહલે નક્કી હુઆ. યહાં દો બાર આ ગયી. અભી રહકર ગયી હૈ. આઠ દિન મેં સબ બતાયા. દેખો ! ઇસ લડકી કો જાતિસ્મરણ હૈ. લોહાના કી લડકી હૈ. લોહાના સમજતે હો કયા હૈ ? એક જ્ઞાતિ હૈ. લોહાના કી એક જ્ઞાતિ હૈ.

‘જૂનાગઢ’ મેં લોહાના કી જ્ઞાતિ મેં વહ લડકી જન્મી થી. અઢાઈ સાલ મેં ઉસકા

દેહ છૂટ ગયા. અઢાઈ વર્ષ. બુખાર મેં (મર ગઈ થી). યહાં આવી હૈ. હમારે પંડિતજી હૈ ના ? ઉનકે ભતીજે કી લડકી (હૈ). યહાં 'વાંકાનેર' મેં આવી હૈ. યહાં આવી થી, લાયે થે. યહાં સે જાકર પક્કા બતાયા કિ, યે મેરી માં, યે મેરે પિતા, યે મેરે ચાચા. વૈજ્ઞાવ થે તો મંદિર મેં દર્શન કરને જાતી થી. સબ બતાયા. ૨૦-૨૨ બોલ બતાયે. પેડા ખાતી થી, ઐસા બતાયા. સબ બતાયા થા. દૂધ ઇતના લાતે થે, મેરે ઘર ઇતના રખતે થે. દૂસરે કે પેડે બનાતે થે. સબ બતાયા. ઉસકી માં ને કબુલ કિયા. વહાં સે મરકર યહાં આવી. દેહ કા ખોખા તો વહાં પડા રહા. ઉસકો એકબાર હમને પૂછા, ગીતા કહાં ગઈ ? તો કહા, ગીતા યે રહી. ગીતા વહાં કહાં હૈ ? ગીતા તો મૈં હૂં. પાંચ સાલ કી હૈ. ગીતા કહાં હૈ ? બાદ મેં તો કિસી કે પાસ સે સુના હુઆ બોલી કિ, ઉસકે ખોખે કો જલા દિયા. ગીતા કા જો ખોખા-શરીર થા ઉસે જલા દિયા. ગીતા કા આત્મા મૈં યહાં હૂં. ઐસા બોલી. અભી આવી થી. સમજ મેં આયા ? કહાં માલૂમ હૈ ? આત્મા કૌન હૈ ? કૌન જાને. દુનિયા કી પડી હૈ. ધૂંએ કો પકડતા હૈ. ક્યા કહતે હૈં ? ધૂંઆં. ધૂંએ કો પકડે તો પકડ સકતા હૈ ? ધૂંએ કી બોરી ભરી હૈ ? ધૂંએ કી બોરી ભર સકતે હૈં ? ઐસે ઇસ જગત કી ચીજ અનિત્ય હૈં ઉન્હેં રખ સકતે હૈં ? તુજે કોઈ શરણ નહીં હૈ, કહતે હૈં.

આત્મા અનાદિઅનંત (હૈ). 'ઐસા સ્વોન્મુખતાપૂર્વક ચિંતવન કરકે સમ્યગ્દષ્ટિ જીવ વીતરાગતા કી વૃદ્ધિ કરતા હૈ...' ધર્મી જીવ અપને શુદ્ધ સ્વરૂપ કી દષ્ટિ કરકે અનિત્ય, અશરણ કી ભાવના કરકે અપને સ્વસન્મુખ મેં વૃદ્ધિ કરતે હૈં. વહી ધર્મ હૈ, દૂસરા કોઈ બાહર સે ધર્મ હોતા નહીં.

૩-સંસાર ભાવના

ચહુંગતિ દુખ જીવ ભરૈ હૈ, પરિવર્તન પંચ કરૈ હૈ;
સબવિધિ સંસાર અસારા, યાર્મે સુખ નાહિં લગારા. ૫.

અન્વયાર્થ :- (જીવ) જીવ (ચહુંગતિ) ચાર ગતિમાં (દુખ) દુઃખ (ભરૈ હૈ) ભોગવે છે. અને (પંચ પરિવર્તન) પાંચ પરાવર્તન-પાંચ પ્રકારે પરિભ્રમણ (કરૈ હૈ) કરે છે. (સંસાર)

સંસાર (સબવિધિ) સર્વ પ્રકારે (અસારા) સાર વગરનો છે (યાર્મે) તેમાં (સુખ) સુખ (લગારા) લેશમાત્ર પણ (નાહિં) નથી.

ભાવાર્થ :- જીવનો અશુદ્ધ પર્યાય તે સંસાર છે. અજ્ઞાનના કારણે જીવ ચાર ગતિમાં દુઃખ ભોગવે છે અને પાંચે (દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ, ભવ અને ભાવ) પરાવર્તન કર્યા કરે છે, પરંતુ ક્યારેય શાંતિ પામતો નથી; તેથી કરીને ખરેખર સંસારભાવ બધી રીતે સાર રહિત છે, તેમાં જરાપણ સુખ નથી, કારણ કે જે રીતે સુખની કલ્પના કરવામાં આવે છે તેવું સુખનું સ્વરૂપ નથી અને જેમાં સુખ માને છે તે ખરી રીતે સુખ નથી-પણ તે પરદ્રવ્યના આલંબનરૂપ મલિન ભાવ હોવાથી આકુળતા ઉત્પન્ન કરનારો ભાવ છે. નિજ આત્મા જ સુખમય છે, તેના ધ્રુવ સ્વભાવમાં સંસાર છે જ નહિ-એમ સ્વસન્મુખતાપૂર્વક ચિંતવન કરી સમ્યગ્દષ્ટિ જીવ વીતરાગતા વધારે છે.

સંસાર ભાવના.

ચહુંગતિ દુખ જીવ ભરૈ હૈ, પરિવર્તન પંચ કરૈ હૈ;

સબવિધિ સંસાર અસારા, યાર્મે સુખ નાહિં લગારા. ૫.

દેખો ! ઇસમેં લિખા હૈ, દેખો ! યહાં મનુષ્યગતિ લી હૈ, મનુષ્યગતિ. એક આદમી હૈ, એક લડકા હૈ, સ્ત્રી સામને દેખતી હુઈ બૈઠી હૈ, મકાન હૈ. યહ મનુષ્ય કા સંસાર. યહ દેવ, ફિર તિર્યચ. એક ઘોડા લિયા હૈ, ઘોડા. ઉસપર વજન ભરા હૈ. નીચે કૂતે જૈસા ક્રિયા લગતા હૈ. એક નારકી. નીચે નરકગતિ હૈ, હાં ! યહ પશુ દિખતે હૈં,

મનુષ્ય દિખતે હેં. ઉપર દેવ હૈ, સ્વર્ગ મેં દેવ હેં ઔર નીચે નારકી હૈ. માંસ, દારૂ પીતે હેં, શિકાર કરતે હેં, લંપટીપના કરતે હેં, (વે સબ) મરકર નરક મેં જાતે હેં. નરક ગતિ હૈ. હંબગ નહીં હૈ. કોઈ માને યા નહીં માને, ઉસસે વસ્તુ ચલી જાતી હૈ ? દેખો ! નારકી પડા હૈ. બિચ્છુ.. બિચ્છુ ડંખ માર રહા હૈ ઔર ઉસકો જમ માર રહા હૈ. સમજ મેં આયા ? યે ચાર ગતિ. મનુષ્ય, તિર્યંચ, દેવ ઔર નારકી.

‘જીવ ચાર ગતિ મેં દુઃખ ભોગતા હૈ...’ સ્વર્ગ મેં દુઃખ ? સ્વર્ગ મેં કુછ સુખ હોગા કી નહીં ? ભાઈ ! લિખા હૈ ના ઉસમેં ? ક્યા લિખા હૈ ? દેવ મેં દુઃખ હૈ, દેવ મેં દુઃખ હૈ. ધૂલ મેં કહાં (સુખ), વહાં તો આકુલતા હૈ. ઇન્દ્રાણી આદિ ભલે (હો), પરંતુ આકુલતા હૈ ના ! આકુલતા હૈ કિ, મેરા હૈ, મેરા હૈ. વહ તો દુઃખ હૈ. દેવ મેં સુખ કહાં સે પડા થા ? શેઠાઈ મેં ? ચાર ગતિ મેં ચારોં ગતિ લી હેં. શેઠાઈ મેં સુખ હૈ ? દુઃખ હૈ. સેઠ લોગ દુઃખી હેં, ઐસા કહતે હેં. ઓ..ઈ..! ભાઈ ! દુઃખી હૈ ? આપ અંદર મેં માનતે હો ?

મુમુક્ષુ :- અંદર આકુલતા ભરી હૈ.

ઉત્તર :- વહ આકુલતા હૈ. યહ લક્ષ્મી મેરી, શરીર મેરા, ઐસે રક્ષણ કરના, ઐસે કરના, ધૂલ કરના યે સબ આકુલતા હેં, દુઃખી હૈ. અંદર કષાય કી હોલી જલ રહી હૈ. વિકાર કી જવાલા જલ રહી હૈ, વહ દુઃખી હૈ. સેઠ દુઃખી, રંક-રાજા દુઃખી, દેવ દુઃખી. ચારોં ગતિ મેં દુઃખ (હૈ), દેખો ! ઐસે લિખા હૈ. સુખ હૈ નહીં. સુખ આત્મા કે આનંદ મેં હૈ. સુખ સિદ્ધપદ મેં હૈ. વહ સુખ આત્મા મેં હૈ ઉસમેં સે પ્રગટ હોતા હૈ. બાહર સે કોઈ સુખ આતા નહીં. સમજ મેં આયા ?

‘ચાર ગતિ મેં દુઃખ ભોગતા હૈ...’ ‘ભરેં હેં’ ઐસા લિખા હૈ. ‘પાંચ પ્રકાર સે પરિવર્તન...’ પરિભ્રમણ કરે. દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાલ-ભવ ઔર ભાવ. લો ! યે શુભાશુભભાવ દુઃખરૂપ હેં, ઐસા કહતે હેં. ક્યા (કહા) ? પાંચ પરિવર્તન આયા ના ? દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, ભવ ઔર ભાવ. જિતના શુભ ઔર અશુભભાવ હૈ વહ સંસાર પરિવર્તન દુઃખરૂપ હૈ. આહા..હા...! પાંચ પરિવર્તન આયા કિ નહીં ? દ્રવ્ય મેં યે સંયોગ, ક્ષેત્ર મેં યહ ક્ષેત્ર, કાલ મેં સમય-સમય, ભવ મેં ચાર ગતિ ઔર ભાવ મેં શુભાશુભભાવ. પાંચોં પરિવર્તન મેં અનંતકાલ સે આત્મા કા શુદ્ધ ચૈતન્ય કે ભાન બિના, સમ્યગ્દર્શન બિના,

સમ્યગ્દર્શન-આત્મા કે શુદ્ધ સ્વરૂપ કી પ્રતીતિ, અનુભવ બિના ચાર ગતિ મેં રખડા લેકન ઉસે સંસાર કા સુખ કોઈ શરણ નહીં હૈ. યહ સંસાર ભાવના કી બાત ચલતી હૈ, સમજે ?

‘સંસાર સર્વપ્રકાર સે સાર રહિત હૈ,...’ દેખો ! ‘સબવિધિ સંસાર અસારા, યામેં સુખ નાહિં લગારા.’ સુખ તો આત્મા મેં આનંદ મેં હૈ, સંસાર મેં કહીં સુખ નહીં. ‘ઇસમેં સુખ લેશમાત્ર ભી નહીં હૈ.’ લો ! થોડા સુખ હૈ કિ નહીં ?

મુમુક્ષુ :- ... બેઠા છો..

ઉત્તર :- બૈઠે હૈં, દુઃખી હૈ. આકુલતા હૈ, દેખો ! ઉસમેં આકુલતા હૈ. ધૂલ મેં સુખ નહીં હૈ, દુઃખ હૈ. આત્મા પ્રભુ અનાકુલ આનંદ સે ભરા, ઉસકી સમ્યગ્દષ્ટિ વહી સુખરૂપ હૈ. બાકી સબ મેં સંસાર મેં કહીં સુખ કી ગંધ હૈ નહીં. ચક્રવર્તી દુઃખી (હૈ). વહ શ્લોક આતા હૈ ના ? ‘નવિ તુહિ દેવતા દેવ લોએ, નવિ તુહિ શેઠ સેણાવત્સ; નવિ તુહિ પુઢવી પય રાખા..’ આતા હૈ ના ? પૃથ્વી કા પતિ ચક્રવર્તી સુખી નહીં હૈ. દુઃખી.. દુઃખી.. દુઃખી.. રાગ ઔર દ્વેષ વિકાર કરતે હૈં, દુઃખી હૈ. રાગ-દ્વેષ બિના કા આત્મા કા સ્વભાવ સુખરૂપ હૈ. ઐસી શ્રદ્ધા-કરતા નહીં ઔર ચાર ગતિ મેં સંસાર મેં દુઃખી હોકર રખડતા હૈ.

ભાવાર્થ :- ‘જીવ કી અશુદ્ધ પર્યાય વહ સંસાર હૈ.’ લો ! કલ કોઈ પૂછતા થા ના ? સંસાર કિસકો કહના ? સ્ત્રી, કુટુંબ, પૈસા, લક્ષ્મી, મકાન કો સંસાર કહના ? ના. વહ તો પર ચીજ હૈં. સંસાર આત્મા કા દોષ હૈ. સમજ મેં આયા ? સંસાર કહાં રહતા હોગા ? ભૈયા ! સમજ મેં આયા ? સંસાર કહાં રહતા હોગા ? માલૂમ નહીં. યે સ્ત્રી, પુત્ર, મકાન, પૈસા સંસાર હૈ ? વે તો જડ પરપદાર્થ હૈં, ઉસમેં સંસાર કહાં સે આયા ? આહા..હા..! માલૂમ નહીં, અભી સંસાર કહાં રહતા હૈ વહ માલૂમ નહીં. સંસાર ભગવાનઆત્મા શુદ્ધ આનંદર્કદ અંદર શુદ્ધ આત્મા હૈ, શક્તિ હૈ, સત્ત્વ હૈ. ઉસમેં સે હટકર પર મેરા, મેં ઉસકા ઐસા મિથ્યાત્વભાવ ઔર રાગ-દ્વેષ કા ભાવ, ઉસકો ભગવાન સંસાર કહતે હૈં. દેખો !

‘જીવ કી અશુદ્ધ પર્યાય વહ સંસાર હૈ.’ યા લક્ષ્મી સંસાર ? દુકાન સંસાર ? ભાઈ ! લોગ કહતે હૈં ના ઉસને સંસાર છોડા. ક્યા સંસાર છોડા ? સ્ત્રી-પુત્ર તો

પર હૈં, ઉસે છોડા તો ક્યા છોડા ? અંદર મેં મિથ્યાત્વભાવ ઔર રાગ-દ્વેષભાવ કી રુચિ છોડે તો સંસાર કી રુચિ છૂટી. બાદ મેં આસક્તિ છૂટે તો વીતરાગતા હો તો આસક્તિ કા ત્યાગ હુઆ, ઉસકા નામ સંસાર કા ત્યાગ કહને મેં આતા હૈ. દુનિયા સે બાત હી અલગ હૈ. સમજ મેં આયા ?

સ્ત્રી, કુટુંબ, શરીર સંસાર હો તો યહ દેહ તો છૂટ જાયેગા. ઉસસે છૂટે તો ઉસકી મુક્તિ હો જાયેગી. યહ સંસાર હો તો (દેહ) છૂટતા હૈ, મૃત્યુકાલ મેં રહતા નહીં, તો ઉસકી મુક્તિ હો જાયે, યદિ યહ સંસાર હો તો. યહ સંસાર હૈ હી નહીં. ઉસકા સંસાર મેરી શુદ્ધ સ્વરૂપ શક્તિ હૈ ઉસકી પ્રતીતિ કી ખબર નહીં. યહ શરીર મેરા, લક્ષ્મી મેરી, કુટુંબ મેરા, આબરુ મેરી, પુણ્ય-પાપ કે ભાવ હોતે હૈં વહ મેરે. ઐસા મિથ્યાદષ્ટિપના વહી સંસાર હૈ. સમજ મેં આયા ? યે ઐસા કહાં સે નિકાલા ? હમ તો ઐસા સમજતે થે કે, યે સ્ત્રી-પુત્ર સંસાર હૈ. સ્ત્રી, પુત્ર, મકાન, પૈસે, ઇજજત, દુકાન ચલતી હો, પાંચ-પચાસ આદમી કામ કરતે હો, યહ સંસાર હૈ. તુમહારા સંસાર વહાં રહતા હોગા ? સંસાર તો તેરી ભૂલ હૈ. તેરી ભૂલ બાહર મેં રહતી હૈ ? વે તો બાહર કે પદાર્થ હૈં.

ભગવાન કો ભૂલકર મિથ્યાશ્રદ્ધા-જ્ઞાન કરતા હૈ ઉસકા નામ ભગવાન સંસાર કહતે હૈં. આહા..હા...! ભગવાનઆત્મા શુદ્ધ અખંડાનંદ આનંદકંદ, ઉસકો ભૂલકર વિકાર ઔર પર મેરા માનના ઔર રાગ-દ્વેષ હોના ઉસકા નામ ભગવાન સંસાર કહતે હૈં. ? સમજ મેં આયા ? ભૈયા ! આહા..હા...! યહ સંસાર કહાં (હૈ) ? સ્ત્રી-પુત્ર ઉસકે ઘર મેં રહે બેચારે, વે કહાં તુમહારે મેં ઘૂસ ગયે હૈં ? વે તો બાહર પડે હૈં. પૈસે ભી બાહર પડે હૈં, પાંચ-પાંચ, દસ-દસ લાખ કે મકાન કિયે હો. બાહર પડે હૈં. સાથ મેં આતે હૈં ? ભાઈ ! બંગલે મેં બૈઠા હો તો બંગલા યહાં સાથ મેં આયા હૈ ? આહા..હા...!

ભાઈ ! તેરી ચીજ અંદર શુદ્ધ આનંદ પ્રભુ હૈ આત્મા, ઉસકો ભૂલકર યે શરીર, વાણી, મન, પુણ્ય-પાપભાવ મેરા ઐસી માન્યતા મિથ્યાત્વ વહી તેરા સંસાર હૈ. આહા..હા...! ઔર મિથ્યાત્વ કે સાથ રાગ-દ્વેષ હોના વહ મંદ સંસાર હૈ, મિથ્યાત્વ તીવ્ર સંસાર હૈ. સમજ મેં આયા ? ક્યા કહા ? સંસાર આત્મા કી પર્યાય મેં-અવસ્થા

મેં રહતા હૈ. ભગવાનઆત્મા વીતરાગમૂર્તિ આત્મા હૈ. સ્વરૂપ શુદ્ધ ચિદાનંદ કી અનંત ગુણ કી મૂર્તિ પ્રભુઆત્મા હૈ. ઉસકી રચિ છોડકર પુણ્ય-પાપ મેરા, ઐસી રચિ કરના ઔર પરપદાર્થ ઉસમેં નહીં ઉસે મેરા માનના, વહી મિથ્યાદષ્ટિ કા મિથ્યાત્વભાવ સંસાર હૈ. ભગવાન ઉસકો સંસાર કહતે હૈં. આહા..હા...! ઐસા કહાં સે નિકાલા ? તુજે માલૂમ નહીં ઇસલિયે ક્યા દૂસરા હો જાયે ? ઔર ઉસકે સાથ જો પુણ્ય-પાપ કા, રાગ-દ્વેષ કા ભાવ હૈ વહ સંસાર હૈ. પરંતુ મિથ્યાત્વ બડા સંસાર હૈ ઔર રાગ-દ્વેષ મંદ સંસાર હૈ. દોનોં સંસાર હૈ. દોનોં કા ત્યાગ કરકે વીતરાગતા પ્રગટ કરના ઉસકા નામ મોક્ષ ઔર સંસાર કા અભાવ હૈ. સમજ મેં આયા ?

સંસાર. આયા થા ના ? ‘મોક્ષ અધિકાર’ મેં હૈ. ઇસમેં હૈ ના ? ‘મોક્ષ અધિકાર’ મેં અંત મેં હૈ. મોક્ષ.. મોક્ષ. પ્રગટ હો કિ મિથ્યાત્વ હી આસ્રવ, બંધ હૈ. મિથ્યાત્વ કા અભાવ સમ્યક્ સંવર, નિર્જરા ઔર મોક્ષ હૈ. પ્રસિદ્ધ હો, દાંડિ પિટકર પ્રસિદ્ધ હો કિ મિથ્યાત્વ હી આસ્રવ, બંધ હૈ, વહી સંસાર હૈ. અપને શુદ્ધ ચિદાનંદ સ્વરૂપ કી શ્રદ્ધા છોડકર શરીર, વાણી મેરા, પુણ્ય-પાપ મેરા, પુણ્ય-પાપ કા ફલ મેરા, બંધન મેરા ઔર શુભાશુભભાવ મેરા ઐસી માન્યતા મિથ્યાત્વ વહીં સંસાર, આસ્રવ ઔર બંધ હૈ. આસ્રવ, બંધ હી સંસાર હૈ. આહા..હા...! યહ કહાં સે નિકાલા ? તૂજે માલૂમ નહીં ઇસલિયે દૂસરા નિકાલા ઐસા કહે ? જૈસા હૈ વૈસા વહી હૈ. સમજ મેં આયા ? દેખો !

‘મોક્ષ અધિકાર’ મેં હૈ. પ્રગટ હો કિ મિથ્યાત્વ હી આસ્રવ ઔર બંધ હૈ. કર્મ-ફર્મ નહીં. ઔર મિથ્યાત્વ કા અભાવ સમ્યક્ સંવર, નિર્જરા ઔર મોક્ષ હૈ. સમકિત હી સંવર, નિર્જરા ઔર મોક્ષ હૈ. આહા..હા...! અપના શુદ્ધ સ્વરૂપ ભગવાનઆત્મા પૂર્ણ.. પૂર્ણ. કી પ્રતીતિ, ઉસકા જ્ઞાન ઔર ઉસકી લીનતા વહી સમ્યગ્દર્શન, સંવર, નિર્જરા ઔર મોક્ષ હૈ. દો બાત હી લી હૈ. એક મિથ્યાત્વ, આસ્રવ, બંધ. સમ્યક્ સંવર, નિર્જરા ઔર મોક્ષ. પ્રગટ હો, જાહિર હો, દાંડી પિટકર હમ કહતે હૈં, નગારે ચોટ પર કહતે હૈં કિ નહીં ? નગારે કી ચોટ સે કહતે હૈં, ભગવાનઆત્મા અપના શુદ્ધ ચિદાનંદ સ્વરૂપ કો ભૂલકર પુણ્ય-પાપ કે ભાવ કો અપના માનના, ઉસકા બંધન અપના માનના ઔર ઉસકા ફલ સંયોગ અનુકૂલ-પ્રતિકૂલ અપના માનના બસ !

વહી મિથ્યાત્વ ઔર વહી આસ્રવ ઔર બંધ હૈ. આહા..હા...! સમજ મેં આયા ? સમય કહાં સે મિલે ? સમય મિલતા નહીં, આદમી ઐસા બોલતે હૈં. ભાઈ ! સમય પાપ મેં ગંવાયા. અબ (કયા) ? અબ ઇસ ચિંતા મેં. યે ચલા ગયા, યે ચલા ગયા. લેકિન કહાં ગયા ? ઉસકે ઠિકાને પડે હૈં. શરીર કે ઠિકાને શરીર હૈ, પૈસે કે ઠિકાને પૈસે હૈં, કીર્તિ કી જગહ કીર્તિ હૈ. યહાં આત્મા મેં કહાં ઘૂસ ગયે હૈં ? શરીર ચલતા નહીં ઉસમેં તુજે કયા ? વહ તો કહતે હૈં.

શરીર જડ હૈ. જડ કા ચલના, હિલના ભગવાન કહતે હૈં કિ, જડ કી પર્યાય સે હોતા હૈ. ઉસમેં પર્યાય-દ્રવ્ય હૈ. યહ વસ્તુ પરમાણુ હૈ. તો પરમાણુ મેં ઉત્પાદ-વ્યય-ધ્રુવયુક્ત સત્ ભગવાન કહતે હૈં. પ્રત્યેક પદાર્થ મેં નયી-નયી અવસ્થા પ્રતિક્ષણ ઉત્પન્ન હોતી હૈ, પૂર્વ કી અવસ્થા કા અભાવ હોતા હૈ ઔર ધ્રુવપને કાયમ રહતા હૈ. ઉસકા હિલના, ચલના આત્મા સે નહીં (હોતા). મૂઢ અજ્ઞાની પાખંડી માનતા હૈ. જડ કી અવસ્થા મેરે સે હોતી હૈ વહી મિથ્યાત્વ બડા સંસાર હૈ. સમજ મેં આયા ? જડ જડ હૈ, કયા તેરી ચીજ હૈ ? યહ તો મિટ્ટી હૈ, ધૂલ હૈ. ધૂલ કી અવસ્થા કેસી રહે, સરોગ, નિરોગ વહ તો ઉસકે આધીન હૈ, આત્મા કે આધીન હૈ ?

મુમુક્ષુ :- ઉસકા ઉપાય બતલાઈએ.

ઉત્તર :- યે કયા કહતે હૈં ? ચલે તો ચલો, ન ચલે તો ન ચલો. મુજે કયા હૈ ? પર કે સાથ કયા હૈ ? ઐસી અંતર દષ્ટિ કરના વહી સમાધાન ઔર સંતોષ હૈ. આહા..હા...! બૈલગાડી ચલે. બૈલગાડી ચલતી હૈ ના ? બૈલગાડી કે નીચે કુત્તા ચલે. કુત્તા જાને કિ મેરે સે ગાડી ચલતી હૈ. મૂઢ હૈ. શરીર આદિ તો ગાડી હૈ ઉસસે ચલતી હૈ. તુ હૈ તો ચલતી હૈ ? કૂત્તે જૈસા હૈ.

મુમુક્ષુ :- ... ગાડી ચાલી છે...

ઉત્તર :- નહીં, ચલી નહીં. ઉસકે કારણ સે ચલી હૈ. તુમહારે કારણ સે બિલકુલ નહીં. ઇસકા ચલતા હૈ, મેરા નહીં ચલતા, ઉસકી જલન અંદર મેં ઘૂસ ગઈ હૈ. કિસકા ચલે ઔર કિસકા ન ચલે ? મૂલ મેં સમાધાન કરને આતા નહીં. ભાઈ ! સચ બાત હૈ કી નહીં ? આહા..હા...!

કહા થા ના ? એક સાધુ થે, શ્વેતાંબર સાધુ થે. (સંવત) ૧૯૮૮ કા ચાતુર્માસ

થા ના ? ‘જામનગર’. વહાં એક શ્વેતાંબર સાધુ થે. બાદ મેં ગયે થે. વહાં એક પાઠશાલા હે. એક સાધુ હો ગયે થે. ફિર હમ વહાં ગયે થે. બેચારે બહુત દુઃખી થે. સાઠ સાલ કી ઉમ્મ હોગી. ઐસે.. ઐસે.. હુઆ હી કરે, ચૌબીસ ઘંટે. ત્રીન સાલ હો ગયે થે. ફિર (હમ) ગયે, (તો કહને લગે), અરે..! મહારાજ ! દુઃખી (હેં). (હમને કહા), કયા કરોગે ? સમાધાન કરો. દેહ કી અવસ્થા હે. આઠ સાલ વૈસે રહા. અંત મેં લટ હો ગયી. શરીર મુલાયમ થા, સુંદર થા. દેહ કી પર્યાય કા ધર્મ હે. દેહ છૂટ ગયા. આઠ સાલ તક ઐસે રહા. નીચે સોયે તો ઘસાયા હી કરે. દેહ કી સ્થિતિ (હેં), બાપુ ! યે તુમ્હે માલૂમ નહીં, ભાઈ ! આત્મા કા અધિકાર નહીં હે. માને નહીં કયા કરે ? આહા..હા...! અરે..! તુ જાનનેવાલા-દેખનેવાલા, ઉસકા અભિમાન કરે કિ, પહલે મૈંને ચલાયા થા, અબ ચલતા નહીં. દોનો ભૂલ હેં. દેહ દેહ કે કારણ સે રહે, દેહ કે કારણ સે ચલે ઔર દેહ દેહ કે કારણ સે રુક જાયે. આહા..હા...! લેકિન વહ માને નહીં. ભ્રમણા.. ભ્રમણા.. ભ્રમણા.. ભ્રમણા. યહાં વહી કહતે હેં, સમજ મેં આયા ?

‘જીવ કી અશુદ્ધ પર્યાય વહ સંસાર હે.’ દેહ મેરે સે ચલા થા, અબ દેહ મેરે સે ચલતા નહીં. ઐસી તેરી માન્યતા, તેરી શ્રદ્ધા, તેરા મિથ્યાત્વ સંસાર હે. આહા..હા...! શરીર તંદુરસ્ત હો, લક જૈસા હો. ધૂલ હે, બાપૂ ! લટ ગિરેગી, ભાઈ ! યહ શરીર મિટ્ટી હે. યહ રત્ન નહીં હે. રત્ન હો તો ભી ધૂલ હે. બાપૂ ! તેરી અમર ચીજ તો અંદર હે. અમર ચીજ, અમર ચીજ ચિદાનંદ મરે નહીં ઐસા ભગવાનઆત્મા. ઐસી અમર ચીજ કો પહિચાન, બાકી સબ મિથ્યાભ્રમ હે. સમજ મેં આયા ?

‘અજ્ઞાન કે કારણ જીવ ચાર ગતિ મેં દુઃખ ભોગતા હે...’ લો ! અપને સ્વરૂપ કા ભાન બિના પરવસ્તુ મેરે સે ચલી, ગ્રહી, ટિકી, મૈંને રક્ષા કી. અભી તક તો મૈંને બહુત રક્ષા કી, અબ નહીં ચલતી. મૂઢ હે. રક્ષા કી થી ? વહ તો ઉસકે કારણ સે રહી થી. અબ હમારે હાથ કી બાત ન રહી, પહલે હમારે હાથ કી બાત થી. તેરે હાથ મેં આત્મા હે. આત્મા કયા પર કા કર સકતા હે ? જીવ કો અજીવ માને તો મિથ્યાત્વ. અજીવ કો જીવ માને તો મિથ્યાત્વ. ઐસા આતા હે કિ નહીં ? અજીવ કો જીવ માનના મિથ્યાત્વ હે. જીવ કો અજીવ માનના મિથ્યાત્વ હે. અપને શુદ્ધ ચિદાનંદ સ્વરૂપ કો નહીં માનકર, મૈંને શરીર કો અબ તક તો ઠીક રહા થા, હાં ! કુટુંબ

કો, દુકાન કો (બરાબર રખા થા), મૂઢ હૈ વહ તો પરવસ્તુ હૈ. તેરે સે કહાં રહી થી ? ચલી જાતી હૈ તો ઉસકે કારણ સે જાતી હૈ, તેરે કારણ સે જાતી હૈ ? સમજ મેં આયા ?

પાગલ કા દૃષ્ટાંત હૈ ના શાસ્ત્ર મેં ? એક પાગલ થા, પાગલ. બાહર બૈઠા થા. (ઉતને મેં) રાજા આયા. રાજા આયા, રાની આયી, સબ આયે. પાગલ બૈઠા થા. આયે, શામ કો ચલે ગયે. ક્યોં પૂછે બિના જાતે હૈં ? પરંતુ તેરે કારણ સે કહાં આયે હૈં ? તુમ પાગલ યહાં બૈઠો હો. હમ તો હમારે કારણ સે આયે હૈં. પાગલ બૈઠા થા, પાગલ સમજે ? દસ બજે કા ટાઈમ થા. રાજા આયા. હાથી પર જાતે થે. દસ બજ ગયે થે. નદી મેં જલ થા તો આહર કરને કો રુક ગયે. રાની, હાથી, ઘોડા (સબ થે). પાગલ કો લગતા હૈ, યે મેરા રાજા, યે મેરી રાની. ચાર બજે ચલે. તો કહતા હૈ, ક્યોં ચલે જાતે હો ? હમ તેરે કારણ સે કહાં આયે હૈં ?

ઇસપ્રકાર યહ પાગલ (હૈ). પૂર્વ કે કારણ સે લક્ષ્મી આયી, સ્ત્રી આયી, મકાન આયા વહ તો ઉસકે કારણ સે આયે હૈં. નાશ હોતા હૈ તો કહતા હૈ કિ, ચલે ક્યોં જાતે હૈં ? લેકિન તેરે કારણ સે કહાં સે આયે હૈં કિ, ન ચલે જાયે ? પાગલ હૈ, પાગલ. ક્યા હૈ ? પાગલ કે ગાંવ કોઈ અલગ હોતે હૈં ?

યહાં તો કહતે હૈં કિ, ચાર ગતિ મેં રખડતા હૈ 'કિન્તુ કભી શાંતિ પ્રાપ્ત નહીં કરતા;...' વિશેષ કહેંગે... (શ્રોતા :- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ !)

